

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ДНІПРОПЕТРОВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ

ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ПРОФТЕХОСВІТИ
У ДНІПРОПЕТРОВСЬКІЙ ОБЛАСТІ**

**Методичні рекомендації для педагогічних
працівників щодо підготовки й відзначення
Міжнародного дня толерантності**

**м. Дніпропетровськ
2013**

Методичні рекомендації для педагогічних працівників щодо підготовки й відзначення Міжнародного дня толерантності

Толерантність – це мистецтво жити з
іншими людьми та з іншими ідеями

Кофі Аннан

16 листопада 1995 року держави-члени ЮНЕСКО на XXVIII сесії Генеральної конференції одностайно прийняли «Декларацію принципів толерантності». З 1996 р., за пропозицією ООН, цей день відзначається як Міжнародний день толерантності.

Декларація визначає толерантність як повагу, прийняття і правильне розуміння багатого розмаїття культур нашого світу, форм самовираження і способів прояву людської індивідуальності. З метою формування в суспільстві глибокого та постійного прагнення миру й толерантності ЮНЕСКО спрямовує свої зусилля на молодь, яка в майбутньому буде визначати долю людства, зміцнювати та пропагувати такі важливі поняття, як терпимість та ненасильство.

Для багатонаціональної України терпимість до сприйняття іншого, часом несхожого, є головним фактором внутрішньої стабільності й мирного розвитку. Тому дуже важливо, щоб проведення Міжнародного Дня толерантності надало нові можливості для мобілізації зусиль педагогів, усіх освітян щодо привернення уваги громадськості до тих небезпек, які може спричинити нетерпимість. У листопаді, напередодні Міжнародного дня толерантності, у загальноосвітніх закладах доцільно провести Тиждень толерантності. Він може включати такі заходи:

1. День відкритості, складовою якого може бути виставка малюнків «Україна – наш спільний дім» (6-7 кл.) або конкурс родинного плакату «Почути один одного».

Родинний плакат рекомендуємо оформити на тему толерантності в сім'ї. Його створенню має передувати обговорення таких питань:

- Чи поважають в родині Ваші права?
- Щоб Ви хотіли змінити в родинних стосунках?
- Сім'я без насильства. Яка вона?
- Якщо такі проблеми існують у родині, які саме шляхи їх вирішення Ви пропонуєте.

Бажано, щоб сімейний плакат містив девіз та коротку анотацію. Метою плакатів має бути ідея сприйняття всіх людей, незалежно від їх віросповідання, кольору шкіри, національності, віку, статі. Це допоможе зрозуміти та прийняти культуру всіх громадян багатонаціональної України.

2. День тактовності – конкурс «Я можу бути ввічливим» (5-11 кл.).
3. День толерантності (16 листопада) конкурс на краще оформлення стенду «Україна – держава багатьох культур» (9-11кл.).
4. День ввічливості – диспут за темою «Право на захист честі й гідності дитини» (10-11кл.).
5. День взаєморозуміння – «Еміграція – право кожної людини чи втеча?» (9-11 кл.).

У межах реалізації заходів щодо мовної толерантності рекомендуємо оформити книжкову виставку «Квітни мово, зірнице слова» з добіркою словників, нових видань українською мовою. Доречно підготувати матеріали до години роздумів «Мовна толерантність».

Навчальним закладам спільно з бібліотеками пропонується підготувати і провести годину спілкування між учасниками навчально-виховного процесу «Чи легко бути толерантним?».

Інші заходи протягом Тижня толерантності можна провести у формі диспуту, дискусії, тренінгу, гри, круглого столу. Тематику обговорень можуть бути такі поняття, як добро і зло, дружба, шанування батьків, повага інших людей, жорстокість світу, співчуття до всього живого, милосердя до слабких та немічних, взаємовідносини представників різних національностей,

соціальних груп, віросповідань у суспільстві; взаємовідносини членів сім'ї, які мають різні політичні (або інші) погляди.

Проблему толерантного ставлення до іншої людини доцільно обговорити протягом класних годин. Педагогам пропонується організувати обговорення зі старшокласниками прикладів прояву нетолерантності, визначити проблему і обговорити способи її розв'язання. Чому так чинять люди? Що потрібно зробити, щоб такого не траплялося?

Орієнтовні теми класної години:

- «Я розумію себе, я приймаю інших»;
- «Чи легко бути іншим?»;
- «Чи легко бути собою?»;
- «Думати інакше – добре чи погано?»;
- «Молодіжні субкультури: погляд зсередини».

З метою висвітлення проблеми толерантності у сучасному суспільстві доречно провести цикл бесід: «Я серед людей, або хто поруч зі мною», «Жити поруч», «Можливість бути іншим», «Роль і місце конфлікту в формуванні толерантності», «Якщо ти байдужий до страждань інших, ти не заслуговуєш звання людини», «Толерантність – що це?».

Організація та проведення Тижня толерантності допоможе попередити прояви расизму та ксенофобії, налагодити дружню атмосферу, налаштувати всіх на плідну співпрацю.

Рекомендована література:

1. Андрійчук О. Тягар толерантності: про статус мови і демократичні стандарти / О. Андрійчук // Дзеркало тижня. – 2006. – 8 лип.
2. Аромштам М.А. Педагогика толерантності / М.А. Аромштам, С. Федорова // Искусство в школе. – 2006. – №5. – С. 16-19.
3. Бакуліна Н. «Словник толерантності» - «Азбука ввічливості» / Н. Бакуліна // Початкова школа. – 2006. – №1. – С.33-34. - Поч.: №11, 12, 2005.
4. Бібліотека – територія толерантності: Метод.-бібліогр. поради / Харківська ОЮБ; Уклад. І.Бондар. – Харків, 2007. – 11с.

5. Виховна робота зі студентською молоддю: Навч. пос / Ред. Т.Ю. Осипова. – Одеса: Фенікс, 2006. – 286 с.
6. Головачов В. Толерантность / В. Головачов // Педагогіка толерантності. – 1999. – №3/4 – С.163-167.
7. Грива О. Толерантність як цінність освіти й виховання в християнській та мусульманській традиціях / О. Грива // Вища освіта України. – 2007. – №1. – С. 112-116.
8. Громова Е. Развитие этнической толерантности в школе: (Тренинг общения, ролевые игры, психодрама або социодрама) / Е. Громова // Воспитание школьников. – 2006. – №1. – С. 13-17.
9. Гусев А.И. К проблеме измерения толерантности к неопределенности / А.И. Гусев // Практична психологія та соціальна робота. – 2007. – №1. – С. 21-28.
10. Декларація принципів толерантності: затверджена резолюцією 5.61 Генеральної конференції ЮНЕСКО від 16 листопада 1995 р. // Освіта України. – 2003. – №83.
11. Десятов Д. Виховання толерантності на уроках історії / Д. Десятов // Історія в школах України. – 2006. – №10. – С. 27-31.
12. Донченко О.А. Архетипи соціального життя і політика: глибинні регулятиви психополітичного повсякдення / О.А. Донченко, Ю.В. Романенко. – К.: Либідь, 2001. – 332 с.
13. Кожухарь Г.С. Проблема толерантности в межличностном общении / Г.С. Кожухарь // Вопросы психологии. – 2006. – №2. – С. 3-13.
14. Корженко К. Що таке толерантність?: Педагогіка толерантності / Катерина Корженко // Педагогіка толерантності. – 2006. – №2-3. – С. 6.
15. Крейн І. Концепція толерантності як універсальної категорії еволюції розуму: метапідхід / І. Крейн // Вісник Національної Академії наук України. – 2006. – №11. – С. 22-42.

16. Кириченко І. Особливості національної толерантності в Україні / І. Кириченко, Н. Паніна // Дзеркало тижня. – 2002. – №33 (31 серп. – 6 верес.).
17. Логвінчук В. Значення політичної толерантності в сучасній українській політиці / В. Логвінчук // Трибуна. – 2006. – №7-8. – С. 19-21.
18. Матвієнко О. Виховання толерантності починається з учителя / О. Матвієнко // Рідна школа. – 2005. – №6. – С. 29-32.
19. Методичні рекомендації щодо проведення Міжнародного дня толерантності 16 листопада // Освіта України. – 2003. – 7 листоп. – С.5.
20. Міжнародний День толерантності в Україні: 16 листопада проголошено ЮНЕСКО Міжнародним Днем толерантності // Педагогіка толерантності. – 2006. – №1. – С. 16-25.
21. Михайлова Т. Толерантність – єдність у різноманітті: Досвід роботи школи №119 / Т. Михайлова // Педагогіка толерантності. – 2006. – №1. – С. 12-15.
22. Нечерда В. Від культури війни – до культури миру / В. Нечерда // Науковий світ. – 2007. – №1. – С. 15-16.
23. Подольська Є.А. Культурологія: Навч. пос. для студентів вузів / Є.А. Подольська, В.Д. Лихвар, К.А. Іванова. – 2-е видання, перероблене та доповнене. – К.: ЦУЛ, 2005. – 392 с.
24. Простір толерантності: Реклам. буклет // ДБЮ України. – К., 2007. – 4 с.
25. Сприяння поширенню толерантності у поліетнічному суспільстві. – К.: Фонд «Європа ХХІ», 2002. – 312 с.
26. Сценарій проведення свята «Толерантність врятує світ!» // Педагогіка толерантності. – 2005. – №4 – 2006. – №1. – С.61-69.
27. Татаренко Т. Етнічні кордони і міжетнічна толерантність: Етнополітологія / Т. Татаренко // Політичний менеджмент. – 2004. – №5. – С. 31-40
28. Україна. Верховна Рада. Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1959 р.: закон від 17.07.97 р. №475/97 – ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 40. – С. 263.

- 29.Фельдман О. Толерантність як фактор культури і безпеки / О. Фельдман // Голос України. – 2006. – 5 грудня.
- 30.Хабермас Ю. Когда мы должны быть толерантными? О конкуренции видений мира, ценностей и теорий / Ю. Хабермас // СОЦис. – 2006. – №1. – С. 45-53.
- 31.Ястребова Г. Європейське бачення викладання історії для формування критичного мислення і толерантності / Г. Ястребова, Л. Ляшенко // Рідна школа. – 2006. – №2. – С.24-26.